

POVESTEA INTERDICȚIILOR

Galina ANIȚOI

Doctor în filologie, conferențiar cercetător

E-mail: galina.anitoi@sti.usm.md

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3166-1472>

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM,
<https://ror.org/0475kvb92> (Chișinău)

THE STORY OF PROHIBITIONS

În bagajul de lecturi ale unui cititor, se pot distinge mai multe tipuri de cărți: cele care se citesc pentru a satisface anumite necesități, cărți care se parcurg dată fiind obligativitatea lecturării acestora, cărți care se citesc dintr-o răsuflare, prilejuind relaxare, fără a solicita un efort intelectual în plus, cărți care se citesc cu interes și plăcere, pentru că fascinează prin ceea ce oferă lumea lor. Volumul *Tradiții cu tabu* (Chișinău: Polisalm, 2023), semnat de Tatiana Potîng, deși e un studiu academic, necesitând prin natura unei astfel de lucrări un grad sporit de concentrare, reprezintă tipul de carte pe care o includem în cea din urmă categorie.

Cercetătoarea pune la dispoziția celor interesați de superstiții, ritualuri și tabuuri „o abordare sintetică a sistemului de interdicții din spațiul cultural românesc” (5). Autoarea delimitează trei categorii distincte de interdicții: ale trecerii, temporale și alimentare, pe care le analizează pertinent și nuanțat, în efortul de a le elucidă rolurile, mecanismele de funcționare și semnificațiile.

Vom remarca din capul locului solida fundamentare teoretică pe care se edifică demersul Tatianeii Potîng. Primul capitol al cărții, *Coordonatele interdicțiilor rituale*, poartă cititorul prin operele/teoriile consacrate ale reprezentanților școlii antropologice anglo-saxone (James George Frazer, Alfred Reginald Radcliffe-Brown, Franz Steiner și Mary Douglas) și

studiile classicilor etnologiei franceze (Emile Durkheim, Arnold van Gennep, Roger Caillois), care, susține autoarea, „au definit conceptul de tabu și au explicat rolul interdicțiilor în societatea umană” (6).

Partea aplicativă este susținută prin recursul la culegerile de credințe și superstiții populare românești din diferite perioade, semnate de George Ioneanu, Gheorghe F. Ciaușanu, Artur Gorovei, Elena Niculiță-Voronca, Simion Florea-Marian.

Următoarele capitole ale cărții sunt, într-un fel, „studii de caz” privind cele mai expresive forme de manifestare a ansamblului de reguli și norme interdictive ale poporului român.

În *Prohibițiile „trecerii”*, autoarea analizează, dintr-o perspectivă comparativ-diacronică, ritualurile și superstițiile legate de naștere și moarte, de legătura omului cu sacrul, precizând că „obiceiurile și cutumele din cadrul riturilor de trecere au rolul de a diminua dezechilibrele și a proteja individul în fața forțelor malevolente care se declanșează în aceste perioade” (p. 42).

În capitolul *Jaloane temporale*, Tatiana Potâng se concentrează pe interdicțiile care vizează cronotopul festiv, cu dihotomiile *timp sacru/timp profan* și *timp fast/timp nefast*. Sunt descrise rolurile sărbătorii ca „mecanism cultural activ, ce acoperă sfere diferite ale vieții sociale” (p. 75): asigurarea comuniunii omului cu sacrul, consolidarea socială, trăirea șansei „rezolvării neliniștii interne și a conflictului individului cu sinele, comunitatea și cosmosul” (p. 76). Tot aici, pentru a întregi tabloul, autoarea se raportează la ritualurile care țin de calendarul sărbătorilor oficiale din perioada sovietică, precum și la sărbătorile de import de ultimă oră. În pofida propagandei URSS-iste, concluzionează ea, intenția regimului comunist „de a înlocui calendarul tradițional cu cel oficial a eșuat lamentabil” (p. 94). Oamenii de la sate au păstrat tradiția sărbătorilor sfinte, bisericesti, într-un cadru mult restrâns, în sânul familiei, feriți de ochiul vigilent al conducerii de partid.

Tabuurile alimentare sau povestea „fructului interzis” tratează despre prohibițiile practicilor alimentare. Situațiile „Când, unde, ce și cum să NU mâncăm” sunt ilustrate prin exemple savuroase.

În ultimul compartiment al cărții, *Mutații și transfigurări ceremoniale în vreme de criză*, Tatiana Potâng analizează impactul crizei pandemice asupra ceremonialelor de familie.

În concluzie, volumul *Tradiții cu tabu* completează biblioteca noastră cu o lucrare valoroasă care (re)actualizează povestea captivantă a interdicțiilor.

Primit: 25.04.2025

Acceptat: 10.06.2025